

Aleg 1045

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z projektem zmiany niektórych postanowień ustawy krajowej o stosunkach prawnych nauczycieli w publicznych szkołach ludowych.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 14. lutego 1912 Wysoki Sejm, uznając konieczność polepszenia doli nauczycieli, polecił Wydziałowi krajowemu, aby w porozumieniu z Radą szkolną krajową przedłożył projekt definitywnej regulacji płac nauczycielskich na najbliższej sesji sejmowej, a w przypuszczeniu, że do tego czasu przyznany będzie krajowi wydatny udział w dochodach z podatków państwowych, aby odpowiednią kwotę wstawił do budżetu na rok 1913.

Z uchwały powyższej wynika, że Wydział krajowy miał bezwarunkowy obowiązek przedłożenia na najbliższej sesji sejmowej projektu definitywnej regulacji płac nauczycielskich, a jedynie wstawienie do budżetu krajowego potrzebnej na ten cel kwoty uczynił Wysoki Sejm zawisłym od uzyskania nowego źródła dochodów.

Otrzymawszy z kancelaryi sejmowej powyższą uchwałę sejmową, odniósł się Wydział krajowy natychmiast pismem z dnia 1. marca 1912 L. 24.319 do Rady szkolnej krajowej z zaproszeniem do przedstawienia wniosków w kierunku regulacji płac nauczycielskich, a zarazem w przewidywaniu przyznania krajowemu wydatniejszego udziału w dochodach z podwyższonego podatku od wódki.

oświadczył się Wydział krajowy za wyznaczeniem z tego dochodu na regulację płac nauczycielskich sumy około czterech milionów koron.

Pismem z dnia 11. września 1912 L. 133/pr. Prezydium Rady szkolnej krajowej przedstawiło Wydziałowi krajowemu szereg wniosków, zmierzających do zmiany obowiązującej dziś ustawy krajowej o stosunkach prawnych nauczycieli w publicznych szkołach ludowych. Zmiany te zaproponowała Rada szkolna krajowa w następujących kierunkach:

a) Zniesienie IV. klasy płac nauczycielskich i przeniesienie tych nauczycieli do III. klasy.

Nauczyciele stali, będący dziś w III. klasie płac na mocy postanowienia przejściowego, mieli przejść do najwyższego stopnia płacy w III. klasie.

Wydatek z tą reformą połączony byłby wyższy o kwotę 2,404.921 koron

b) Zaprowadzenie 6 pięcioleć, każde po 200 koron; wydatek wyższy o 1,091.050 „

c) W II. klasie płac podział na stopnie zamiast dotychczasowego w stosunku jak $\frac{1}{4}$ do $\frac{1}{4}$ do $\frac{2}{4}$ wszystkich sił nauczycielskich tej klasy, miałby być unormowany w stosunku jak $\frac{1}{3}$ do $\frac{1}{3}$ do $\frac{1}{3}$.

Podwyższyłoby to wydatek o 35.600 „

d) Wynagrodzenie nauczycieli tymczasowych podwyższyć dla każdego o 100 koron rocznie; wydatek wyższy o 635.399 „

e) Podwyższyć emerytury nauczycielom przeniesionym w stan spoczynku przed wejściem w życie ustawy z 25 maja 1907, Dz. u. kr. Nr. 49; wydatek wyższy o 189.751 „

f) Podwyższyć pensye wdowie i sierocy jak pod e); wydatek wyższy o 64.458 „

g) Wzrost automatyczny w przybliżeniu 420.000 „

Ogółem regulacja w powyższych kierunkach wymagałaby wyższego wydatku rocznego o 4,841.179 koron

Projekt ten był przedmiotem obrad osobnej konferencji reprezentantów Wydziału krajowego i Rady szkolnej krajowej a następnie Wydziału krajowego.

Przed powzięciem ostatecznej decyzji odniósł się Wydział krajowy ponownie do Rady szkolnej krajowej z prośbą o wygotowanie projektu regulacji płac nauczycieli szkół ludowych na zasadzie jednolitego systemu płac z zaniechaniem dotychczasowego systemu miejscowo-klasowego.

Zarazem uchwalił Wydział krajowy ponownie, iż regulacja płac nauczycielskich może w zasadzie obciążyć budżet funduszu szkolnego krajowego w granicach sumy czterech milionów koron, wliczając w to także różnicę automatycznego wzrostu wydatku, spowodowanego regulacją.

Czyniąc zadość powyższemu życzeniu Wydziału krajowego, Prezydium Rady szkolnej krajowej zajęło się ułożeniem takiego szematu płac nauczycieli ludowych, któryby zbliżał się do jednolitego systemu płac z zaniechaniem dotychczasowego systemu miejscowo-klasowego. W piśmie swem z dnia 10. lutego 1913 L. 631/pr. (Lw. 25.366/913), Prezydium Rady szkolnej krajowej oświadczyło Wydziałowi krajowemu, iż przy ułożeniu tego szematu miało na oku z jednej strony granice budżetowe zakreślone przez Wydział krajowy, z drugiej zasadę, od której — zdaniem Rady szkolnej krajowej — żadną miarą odstąpićby nie

można, mianowicie, aby żadna klasa płac nauczycieli nie była w poborach obniżoną. Rada szkolna krajowa stwierdza, że w tych warunkach osiągnięcie zupełnej jednolitości okazało się niemożliwym, gdyż w takim razie, najwyższym, a dla każdego nauczyciela ludowego dostępnym stopniem płacy, musiałaby być najwyższa płaca roczna dzisiejszej I. klasy t. j. 2.300 koron, a taka regulacja nie dałaby się dokonać środkami finansowymi, które Wydział krajowy na nią przeznaczył.

Wynikła ztąd zatem w pierwszym rzędzie konieczność wyłączenia miast Lwowa i Krakowa i pozostawienia ich nadal jako osobnej klasy płac, co zresztą odpowiada intencjom Wydziału krajowego, wyrażonym na wspólnej konferencji z reprezentantami Rady szkolnej krajowej.

Tworząc osobne etaty nauczycieli w miastach Lwowie i Krakowie, zaproponowało Prezydium Rady szkolnej krajowej złączenie dzisiejszej II., III. i IV. klasy płac w jeden status nauczycielski z płacą rozpoczynającą się od 1.200 K. t. j. dzisiejszego średniego stopnia płacy IV. klasy. a kończącą się dzisiejszym najwyższym stopniem płacy II. klasy t. j. 2.100 K z progresyą po 300 K., tak, że istniałyby cztery stopnie płacy, mianowicie 1.200, 1.500, 1.800 i 2.100 K. Posuwanie nauczycieli na wyższe stopnie odbywałoby się analogicznie do postanowień art. 12. obowiązującej ustawy o stosunkach prawnych nauczycieli ludowych.

Według tej samej zasady dla nauczycieli tymczasowych należałoby zdaniem Rady szkolnej krajowej, ustanowić wynagrodzenie w tej wysokości, w jakiej pobierają je dziś nauczyciele tymczasowi w II. klasie, a mianowicie z egzaminem dojrzałości 900 K, z egzaminem dojrzałości i patentem kwalifikacyjnym 1.100 K, z patentem wydziałowym 1.200 K.

Kwestyę oznaczenia wynagrodzenia dla nauczycieli tymczasowych musi Wydział krajowy bliżej objaśnić.

W art. 11. obowiązującej dziś ustawy krajowej o stosunkach prawnych nauczycieli w publicznych szkołach ludowych, w brzmieniu ustawy z dnia 23. kwietnia 1911 Dz. u. kr. Nr. 72, oznaczone jest jedynie minimum wynagrodzenia nauczyciela tymczasowego, z zastrzeżeniem, iż wynagrodzenie to nie może przewyższać poborów nauczyciela stałego, którego miejsce nauczyciel tymczasowy zastępuje.

Ustanowienie zaś wynagrodzenia nauczyciela tymczasowego w powyższych granicach należy do Rady szkolnej krajowej.

Sprawa ta uregulowaną została osobnem rozporządzeniem Rady szkolnej krajowej z dnia 28. czerwca 1907 L. 22.579, ogłoszonem w dzienniku ustaw i rozp. kraj. pod Nr. 59. z r. 1907. Rozporządzenie to wydane zostało za zgodą Wydziału krajowego, któremu Rada szkolna krajowa projekt rozporządzenia tego udzieliła do oświadczenia się, chociaż do tego z ustawy nie była obowiązana. Wynagrodzenie nauczycieli tymczasowych według powyższego rozporządzenia unormowała Rada szkolna krajowa w następującej wysokości:

1. W szkołach pospolitych:

- a) I. kl. dla nauczycieli ze świadectwem dojrzałości 1.000 K, ze świadectwem dojrzałości i patentem kwalifikacyjnym do szkół pospolitych 1.200 K, z patentem kwalifikacyjnym do szkół wydziałowych 1.400 K.
- b) II. kl. 900 K, 1.100 K i 1.200 K.
- c) III. kl. 800 K, 1.000 K i 1.100 K.
- d) IV. kl. 700 K, 900 K i 1.000 K.

2. W szkołach wydziałowych:

- a) w miastach rządzących się własnym statutem 1.400 K.
- b) w innych miastach 1.300 K.

Dla nauczyciela pomocniczego bez kwalifikacyi ustanowiono wynagrodzenie minimalne 500 K. Wynagrodzenia tymczasowych nauczycieli wynoszą na podstawie powyższego rozporządzenia około 60% płac stałych nauczycieli.

W dalszym ciągu wyraziło Prezydium Rady szkolnej opinię, iż w dodatkach na mieszkanie mogłaby i nadal być utrzymana różnica między 30-tu miastami podlegającymi ustawie gminnej z r. 1889 a resztą miejscowości w kraju. Dodatki w dzisiejszej IV. klasie płac należałoby jednak zrównać z dodatkami dzisiejszej III. klasy płac. W 30-tu miastach mieliby więc nauczyciele po 400 K, nauczycielki po 250 K, w reszcie miejscowości nauczyciele 300 K, nauczycielki 200 K rocznie.

Dodatki za kierownictwo miałyby zostać niezmienione, dodatki pięcioletnie zaś podwyższone tak, że byłoby sześć takich dodatków, każdy po 200 K rocznie. Przy preliminowaniu poborów nauczycieli religii miano na względzie postanowienia art 4. ustawy o wynagrodzeniu za nauczanie religii w publicznych szkołach ludowych w brzmieniu noweli z dnia 15. września 1909, L. 123 Dz. u. kr. według którego ukończeni teologowie otrzymują przy stałej nominacyi od razu najwyższy stopień płacy.

Nadwyżka wydatku, połączonego z powyższą reformą wyniosłaby sumę 4,499.374 K.

Prezydium Rady szkolnej krajowej nie ogranicza się jednak do tej reformy, ale oświadczyło dalej, że nie możnaby pominąć zupełnie nauczycielstwa w mieście Krakowie oraz nauczycielstwa II. klasy płac szkół wydziałowych.

Zatrzymując w tym względzie dzisiejszy rozdział nauczycieli wydziałowych na dwie klasy, ustanawiając po dwa stopnie rozdzielone po połowie tak w każdej klasie płac nauczycieli wydziałowych, jak i co do nauczycieli szkół ludowych pospolitych w Krakowie, a podwyższając jedynie każdy stopień o 200 K rocznie, dalej podwyższając wynagrodzenie nauczycieli tymczasowych każdej kategorii o 100 K rocznie, okliczono dla Krakowa nadwyżkę 67.600 K, a dla szkół wydziałowych w miejscowościach zaliczonych do II. klasy płac nadwyżkę 64.200 K.

Powyższe ewentualne podwyższenie płac miałoby zastosowanie także do nauczycielstwa we Lwowie. W obliczeniach nadwyżki wydatków m. Lwów wypuszczono, gdyż gmina sama pokrywa wszystkie wydatki na płace nauczycielskie. Reforma ta wymagałaby jednak zwiększonego wydatku w sumie 4,631.174 K.

Przy wszystkich powyższych kombinacyach nie dolicza jednak Rada szkolna kraj. zwyczajki wydatku na podwyższenie dawnych emerytur, pensyi wdowich i sierocych, tylko powołuje się na swą propozycję zawartą w poprzednim swem piśmie.

To polepszenie pociągnie zaś za sobą zwiększenie wydatku o 254.209 K rocznie. Oczywiście wydatek ten będzie się w miarę ubytku emerytów i wdów co roku zmniejszał, niema zatem charakteru stałego.

Prezydium Rady szkolnej krajowej oświadczyło w końcu, że ponieważ konsekwencyą każdego podwyższenia poborów nauczycieli ludowych powinna być zmiana tych postanowień o zaopatrzeniu emerytów, wdów i sierót, które zawierają ściśle cyfry zaopatrzeń, przeto wypadałoby jeszcze odpowiednio zmienić art. 40 *in fine*, 44 *in fine*, 49 i 52 obowiązującej ustawy.

Prezydium Rady szkolnej krajowej przedkładając Wydziałowi krajowemu powyższą opinię wraz z tabelami rachunkowymi, oświadczyło zarazem, że nie chce przesądzać kombinacyi, do których ten materiał cyfrowy da Wydziałowi krajowemu sposobność, samo bowiem nie może odstąpić od projektu regulacyi płac przyjętego przez pełną Radę szkolną krajową, a przedstawionego na wstępie niniejszego sprawozdania.

Od pierwszej chwili, gdy wskutek powołanej na wstępie uchwały Wys. Sejmu, sprawa regulacyi płac nauczycielskich stała się aktualną, zwrócił Wydział krajowy całą swą uwagę i studia w tym kierunku, aby przy tej sposobności ujemne strony obecnie obowiązującego systemu płac nauczycielskich, stawiającego je w zależności od ustroju gminnego, od tej zależności uwolnić a oprzeć go na innej racjonalniejszej i interesom szkoły bardziej odpowiedniej podstawie. Przeprowadzone studia i cyfrowe obliczenia utwierdziły Wydział krajowy w tem przekonaniu, iż myśli tej najbardziej odpowie zastąpienie systemu miejscowo-klasowego, systemem płac jednolitych, i dla tego nowela do ustawy o stosunkach prawnych nauczycieli w publicznych szkołach ludowych, którą Wydział krajowy niniejszem sprawozdaniem przedkłada Wys. Sejmowi do uchwały, opartą została na powyżej wymienionej zasadzie.

Głównym powodem, dla którego Wydział krajowy postanowił oświadczyć się za zmianą dotychczasowego systemu płac miejscowo-klasowego, był wzgląd na możliwość podniesienia przez to poziomu naszego szkolnictwa ludowego, co dla administracyi szkolnej i całego kraju nie może być rzeczą obojętną.

Obowiązujący dziś system płac miejscowo-klasowy nie pozwala nauczycielowi, z wielką szkodą dla szkolnictwa, oddać się pracy zawodowej przez czas dłuższy w tej samej miejscowości. Chcąc poprawić swój byt materialny zmuszony jest, czy to drogą uzyskania prezenty, czy też drogą przeniesienia, starać się o uzyskanie posady nauczycielskiej w miejscowości zaliczonej do wyższej klasy płac. W tych warunkach szkoła, zwłaszcza w gminach wiejskich i w małych miasteczkach, traci często dobrą siłę nauczycielską, do której dzieci szkolne przez dłuższy czas wspólnej pracy naukowej nabrały zaufania. Zanim nowy nauczyciel wżyje się w miejscowe stosunki, pozna działwę powierzoną jego pieczy nauczycielskiej, upływa zazwyczaj kilka miesięcy na przygotowawczej ale mało skutecznej pracy zawodowej.

Projekt Wydziału krajowego wprowadza tę zasadę dla szkolnictwa nader pożądaną, że każdy nauczyciel, pozostając na posadzie w którejkolwiek miejscowości, może dojść do najwyższego stopnia płacy w szkołach pospolitych. Wyjątek stanowią jedynie Lwów i Kraków, oraz szkoły wydziałowe, które mają systemizowane osobne etaty nauczycielskie.

Prócz powyższych względów dydaktycznych, Wydział krajowy, wprowadzając jednolity system płac, miał również na oku wzgląd na nauczycielstwo, które od dłuższego szeregu lat domagało się zniesienia obecnego systemu płac miejscowo-klasowego. W ten sposób spełniony zostaje jeden z najważniejszych ich postulatów.

Szczegółowe zmiany obowiązującej dziś ustawy o stosunkach prawnych nauczycieli w publicznych szkołach ludowych, omawia Wydział krajowy poniżej przy motywowaniu zmian poszczególnych artykułów ustawy.

Na tem miejscu musi jednakowoż Wydział krajowy podnieść, że projektowany szemat płac wraz z projektem podwyższenia dodatków pięcioletnich został w ten sposób ułożony, iż przy niniejszej regulacji płac, wszyscy nauczyciele w całym kraju otrzymują podwyższenie dotychczasowych swych poborów, a nadto emeryci, wdowy po nauczycielach i sieroty podwyższenie emerytur, pensyi i zaopatrzeń.

W ogólnej części sprawozdania pozostaje jeszcze do omówienia ważna kwestya pokrycia wydatków, połączonych z projektowaną niniejszem sprawozdaniem regulacją płac nauczycielskich.

Projekt Wydziału krajowego, w razie przyjęcia go przez Wys. Sejm, pociągnie za sobą zwyżkę wydatków:

W funduszu szkolnym krajowym w sumie	3,950.219 K
W funduszu szkolnym emerytalnym:	
a) na poprawę emerytur, pensyi wdowich i sierocych dawniejszych	254.209 „
b) na poprawę emerytur, pensyi wdowich i sierocych z art. 40, 44. i 49. projektu ustawy	125.572 „
Ogółem	4,330.000 K

W przytoczonej na wstępie uchwale Wys. Sejmu mieści się polecenie do Wydziału krajowego, ażeby w przyłuszczeniu, że do najbliższej sesyi sejmowej przyznany będzie krajowi wydatny udział w dochodach z podatków państwowych, wstawił odpowiednią kwotę na regulację płac nauczycielskich do budżetu na rok 1913.

Wobec tego, że do chwili wygotowania niniejszego sprawozdania, fundusz krajowy nie uzyskał żadnego nowego źródła dochodu, nie mógł Wydział krajowy do preliminarza funduszu szkolnego krajowego na r. 1913 wstawić potrzebnego kredytu na regulację płac nauczycielskich. Z tego samego powodu w przedłożonym Wys. Sejmowi niniejszem sprawozdaniem projekcie zmiany ustawy o stosunkach prawnych nauczycieli w publicznych szkołach ludowych, nie mógł Wydział krajowy ściśle oznaczyć terminu, od którego projektowana ustawa ma obowiązywać, pozostawiając Wys. Sejmowi powzięcie w tej mierze decyzyi.

Jakkolwiek kraj nasz nie uzyskał dotąd udziału w dochodach z podatków państwowych, wiadomem jest ze sprawozdań, iż w komisyi budżetowej Izby deputowanych Rady państwa uchwalony został t. zw. mały plan finansowy z podwyższeniem dochodu z podatku od wódki i przekazaniem tej nadwyżki wraz z częścią podwyższonego podatku osobisto-dochodowego krajom na przeprowadzenie sanacyi finansów krajowych.

W razie uchwalenia tego projektu przez Radę państwa, kraj nasz uzyska z tego źródła w r. 1914 sumę około czternastu milionów koron.

W r. 1913 dochód ten przyniesie w przybliżeniu około 4 miliony koron. Wobec tego, że preliminarz funduszu krajowego na r. 1913 wykazuje niepokryty niedobór w wysokości 8,431.000 kor., zatem po uzyskaniu dochodu wyższego z podatku od wódki, w r. 1913 pozostanie mimo to niepokryty niedobór budżetowy w sumie 4,431.000 kor., zaś w r. 1914 może być mała nadwyżka, która nie tylko w całości zostanie zużyta na pokrycie wydatków połączonych z regulacją płac nauczycielskich, ale spowodować nawet może nowy niedobór budżetowy, jeśli normalny wzrost budżetu krajowego w r. 1914 podniesie się o 2½ do 3 milionów koron.

Licząc się z tą ewentualnością, Wydział krajowy, świadom swej odpowiedzialności za gospodarkę finansową kraju, nie mógł bez narażenia skarbu krajowego na nowe trudności finansowe, przedstawić Wys. Sejmowi projektu regulacji płac nauczycielskich, któryby wymagał wydatku wyższego ponad sumę około czterech milionów koron.

Dołączony do niniejszego sprawozdania projekt zmiany ustawy o stosunkach prawnych nauczycieli w publicznych szkołach ludowych, poprzedza Wydział krajowy następującymi motywami:

Do art. 9. Obowiązująca dziś ustawa nie normuje wcale takiego wypadku, jakie wynagrodzenie należy się, jeśli nauczyciel wraz z żoną nauczycielką przeniesieni zostają razem do innej miejscowości. Zachodziły z tego powodu wypadki, że nauczyciel domagał się za żonę (nauczycielkę) jednomiesięcznej płacy, a ona sama jako nauczycielka również jednomiesięcznej płacy. Należy zatem rzecz tą ustawodawczo unormować.

Do art. II. W powyżej podanem obliczeniu w granicach 4,330.000, K. zwyczajki przyjęto szemat płac nauczycieli szkół pospolitych w całym kraju prócz Lwowa i Krakowa w procentach 50%, 25%, 20%, 5%.

Wynagrodzenie tymczasowych nauczycieli podwyższa się w każdej kategorii po 100 K. z wyjątkiem nauczycieli pomocniczych bez kwalifikacji, z pozostawieniem dotychczasowego wynagrodzenia 500 K.

Liczba tych nauczycieli zmniejsza się z każdym rokiem i wynosi dziś zaledwie 75 osób.

Ponieważ między rozporządzeniem Rady szk. kraj. w sprawie ustanowienia wysokości wynagrodzenia nauczycieli tymczasowych powyżej podanem a art. 11 ustawy, zachodzi ta różnica, iż w rozporządzeniu normuje się osobno wynagrodzenie dla nauczyciela tymczasowego z patentem do szkół wydziałowych, w ustawie zaś kategoria ta nie przychodzi, Wydział krajowy wprowadził w tym artykule tę dalszą zmianę, iż dodał jako minimum wynagrodzenia dla nauczycieli z patentem do szkół wydziałowych 1.100 K.

Do art. 12. Art. 12 jest następstwem nowego etatu nauczycielskiego.

Do art. 13. Dodatki pięcioletnie w myśl propozycji Rady szkolnej krajowej proponuje się 6, każdy po 200 K.

Nadto proponuje Wydział krajowy, aby w ustępie 2 tego artykułu Rada szkolna okręgowa tylko drogą orzeczenia dyscyplinarnego skazać mogła nauczyciela na karę nieliczenia lat służby nieskutecznej do dodatku pięcioletniego.

Do art. 14. Zmiana w dodatkach na mieszkanie polega na tem, że dotychczasowa IV kl. zrównaną zostaje pod względem dodatku z dotychczasową III kl.

Do art. 36, Przy budżecie funduszu szkolnego krajowego na r. 1912, komisya budżetowa wyraziła życzenie, aby Rada szkolna krajowa wzięła pod rozwagę odmienną na przyszłość interpretację tego artykułu, a to w tym kierunku, aby od 10% opłaty potrącaney z pensyi nauczycielek zamężnych uwolnione zostały wdowy, ponieważ ratio legis tego postanowienia, określona zupełnie jasno i niedwuznacznie w alinei 3 tego artykułu, zwolnienie wdów uzasadnia.

Przy opracowaniu projektu ustawy, dowiedział się Wydział krajowy w krótkiej drodze, iż kwestya ta dotąd nie została wziętą pod rozwagę i że dotychczasowa interpretacja tego artykułu, nie została zmienioną.

Wobec tego należało kwestyę tą unormować ustawowo.

Wydział krajowy objął z powyższych powodów tem nowem postanowieniem uwalniającem od opłaty 10%-wej także nauczycielki sądownie separowane.

Do art. 40. Podwyższenie minimum emerytury nauczyciela o 100 K. pociągnie za sobą wyższy wydatek o 52.763 K., a jest następstwem podwyższenia płac nauczycielskich.

Do art. 44. Podwyższenie minimum pensji wdowiej o 100 K. wymagać będzie wyższego wydatku o 52.809 K., a jest również następstwem podwyższenia płac nauczycielskich.

Do art. 49. Podwyższenie pensji sierocińskiej o 80 K. wyniesie około 20.000 K. według dzisiejszego stanu.

Nadto wprowadził Wydział krajowy w artykule tym nowy końcowy ustęp, normujący w wyjątkowych wypadkach wyższy wymiar pensji sierocińskiej z następującego powodu:

Według art. 44. wdowa po nauczycielu otrzymuje $\frac{1}{3}$ część ostatnich jego poborów jako pensję wdowią. Według art. 48. dodatek na wychowanie każdego dziecka wynosi $\frac{1}{6}$ część pensji wdowiej, a wszystkie dodatki nie mogą przewyższać pensji wdowiej. Według art. 49 sierotom po nauczycielu należy się po 120 K. dla wszystkich dzieci zaś razem najwyżej 400 K. W praktyce zdarzały się wypadki, że sieroty po śmierci matki otrzymują mniejszą pensję sierocińską, aniżeli ich matka pobierała za życia tytułem dodatku na wychowanie.

Przykład. Wdowa pobierała 800 K. pensji, dodatek na wychowanie każdego dziecka wyniesie 160 K., dla 5 dzieci również 800 K. Matka umiera, pozostają same sieroty i otrzymać mogą tylko 400 K., to jest połowę pierwotnego dodatku na wychowanie.

Analogicznie do przepisów ustawy państwowej, oraz ustanowy urzędników krajowych, pensja sieroca winna wynosić w takich wypadkach tyle, ile wynosiły dodatki na ich wychowanie, a zmniejszać się stopniowo w razie ubytku dzieci uprawnionych do poboru pensji, dopóki nie zniknie nadwyżka i nie pozostanie tylko pełna kwota pensji sieroczej w oznaczonej według niniejszego projektu ustawy w sumie 480 K.

Do art. 52. Zrównanie dawnych emerytur i pensji wdowich i sierocińskich z poborami wynikającymi z ustawy z r. 1907 wymagać będzie wydatku wyższego o kwotę 254.209 K. Zmianę tą należało wprowadzić z powodu, iż jest to postulat gorąco przez nauczycielstwo podnoszony, a przez Radę szkolną krajową poparty.

Do art. 53. Artykuł ten należało zmienić, ze względu na niejasną stylizację obowiązującej ustawy, w której zacytowany w tym artykule art. 16 ustęp czwarty — nie wiadomo, do którego właściwie ustępu się odnosi.

Na podstawie powyższego sprawozdania Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany ustawy o stosunkach prawnych nauczycieli w publicznych szkołach ludowych.

2. Sejm uchwała załączony ./ projekt ustawy, zmieniającej niektóre postanowienia obowiązującej ustawy o stosunkach prawnych nauczycieli w publicznych szkołach ludowych.

**Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz
z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.**

Marszałek krajowy :

Adam Gołuchowski w. r.

Sprawozdawca :

Mieczysław Onyszkiewicz w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Projekt.

Ustawa

z dnia zmieniająca art. 11. ustawy krajowej z dnia 11. czerwca 1905 Dz. u. kr. Nr. 73 w brzmieniu ustawy krajowej z dnia 23. kwietnia 1911 Dz. u. kr. Nr. 72. art. 13. 16. i 63. ustawy krajowej z dnia 11. czerwca 1905 Dz. u. kr. Nr. 73., w brzmieniu ustawy krajowej z dnia 25. maja 1907 dz. u. kr. Nr. 49. oraz art. 9., 12., 36., 40., 44., 49. i 52. ustawy krajowej z dnia 11. czerwca 1905 Dz. u. kr. Nr. 73. o stosunkach prawnych nauczycieli w publicznych szkołach ludowych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

§. 1.

Artykuł 11. ustawy krajowej z dnia 11. czerwca 1905 Dz. u. kr. Nr. 73. w brzmieniu ustawy krajowej z dnia 23. kwietnia 1911 Dz. u. kr. Nr. 72, artykuły 13., 16. i 63. ustawy krajowej z dnia 11. czerwca 1905 Dz. u. kr. Nr. 73 w brzmieniu ustawy krajowej z dnia 25. maja 1907 Dz. u. kr. Nr. 49. oraz artykuły 9., 12., 36., 40., 44., 49., i 52. ustawy krajowej z dnia 11. czerwca 1905 Dz. u. kr. Nr. 73. o stosunkach prawnych nauczycieli w publicznych szkołach ludowych znoszą się w dotychczasowem brzmieniu, a mają opiewać, jak następuje:

Dotychczasowe postanowienia ustawy:

Art. 9.

Jeżeli dobro szkoły tego koniecznie wymaga, może Rada szkolna krajowa nauczyciela stałego przenieść ze względów służbowych na inną posadę stale lub tymczasowo i to tak nauczyciela mianowanego z terna, jak nauczyciela mianowanego na podstawie prezenty, byleby przytem nie ponosił uszczerbku w pobieranej płacy i dodatkach. Nauczyciela nie można jednak w ten sposób umieszczać na posadzie, której nadanie zależy od prezenty, chyba za zgodą tego, komu służy prawo prezentowania.

Rekurs lub przedstawienie przeciw takiemu przeniesieniu nie ma mocy wstrzymującej.

Nauczycielowi, przeniesionemu ze względów służbowych do innej miejscowości, należy się z funduszu szkolnego krajowego zwrot kosztów przeniesienia, a w szczególności:

a) kosztów przejazdu jego samego i jego rodziny, przy nauczycielkach tylko kosztów przejazdu jej samej. Wymiar tych kosztów oznaczy Rada szkolna krajowa drogą ogólnego rozporządzenia;

b) tytułem wszystkich innych kosztów płaca miesięczna (bez dodatków), jeżeli jest nieżonatym lub wdowcem bezdzietnym; płaca dwumiesięczna, jeżeli ma żonę, a nie ma dzieci małoletnich, lub jeśli jest wdowcem, a ma dzieci małoletnie; płaca trzechmiesięczna, jeśli ma żonę i dzieci małoletnie; płaca jednomiesięczna nauczycielce.

Nauczyciela stałego, przeniesionego za karę na mocy orzeczenia dyscyplinarnego (art. 24. ustęp c) nie można umieszczać na posadzie, której nadanie zależy od prezenty, chyba za zgodą tego, komu służy prawo prezentowania. Nau-

Art. 9.

Jeżeli dobro szkoły tego koniecznie wymaga, może Rada szkolna krajowa nauczyciela stałego przenieść ze względów służbowych na inną posadę stale lub tymczasowo i to tak nauczyciela mianowanego z terna jak nauczyciela mianowanego na podstawie prezenty, byleby przytem nie ponosił uszczerbku w pobieranej płacy i dodatkach. Nauczyciela nie można jednak w ten sposób umieszczać na posadzie, której nadanie zależy od prezenty, chyba za zgodą tego, komu służy prawo prezentowania.

Rekurs lub przedstawienie przeciw takiemu przeniesieniu nie ma mocy wstrzymującej.

Nauczycielowi, przeniesionemu ze względów służbowych do innej miejscowości, należy się z funduszu szkolnego krajowego zwrot kosztów przeniesienia, a w szczególności:

a) kosztów przejazdu jego samego i jego rodziny, przy nauczycielkach tylko kosztów przejazdu jej samej. Wymiar tych kosztów oznaczy Rada szkolna krajowa drogą ogólnego rozporządzenia;

b) tytułem wszystkich innych kosztów płaca miesięczna (bez dodatków), jeżeli jest nieżonatym lub wdowcem bezdzietnym; płaca dwumiesięczna, jeżeli ma żonę, a nie ma dzieci małoletnich, lub jeśli jest wdowcem, a ma dzieci małoletnie; płaca trzechmiesięczna, jeśli ma żonę i dzieci małoletnie; płaca jednomiesięczna nauczycielce, z wyjątkiem takich nauczycielek, które będąc zamężne za nauczycielem równocześnie z mężem przeniesione zostają na inną posadę.

Nauczyciela stałego, przeniesionego za karę na mocy orzeczenia dyscyplinarnego (art. 24. ustęp c) nie można umieszczać na posadzie, której nadanie zależy od prezenty, chyba za zgodą tego, komu służy prawo prezentowania. Nauczyciela-

czytelowi takiemu nie należy się zwrot kosztów przeniesienia.

Art. 11.

A) Roczne płace nauczycieli szkół ludowych publicznych dzielą się na następujące klasy:

a) w szkołach pospolitych:

I. klasa w miastach rządzących się własnym statutem dla połowy posad w każdym mieście 2.300 K, a dla drugiej połowy posad 2.100 K.

II. klasa w miastach zorganizowanych na podstawie ustawy krajowej z dnia 13. marca 1889, Dz. u. kr. Nr. 24, dla $\frac{1}{4}$ części ogółu posad 2.100 K, dla $\frac{1}{4}$ części posad 1.900 K, dla $\frac{2}{4}$ części posad 1.700 K.

III. klasa w gminach zorganizowanych na podstawie ustawy krajowej z dnia 3. lipca 1896 Dz. u. kr. Nr. 51. dla $\frac{1}{4}$ części ogółu posad 1.700 K, dla $\frac{1}{4}$ części posad 1.500 K, dla $\frac{2}{4}$ części posad 1.300 K.

IV. klasa w reszcie gmin dla $\frac{1}{4}$ części posad w każdym powiecie 1.400 K, dla $\frac{1}{4}$ części posad 1.200 K, dla $\frac{2}{4}$ części posad 1.000 K.

b) W szkołach wydziałowych osobnych i w klasach wydziałowych połączonych z pospolitemi:

I. klasa w miastach rządzących się własnym statutem dla połowy posad w każdym mieście 2.500 K, dla drugiej połowy 2.300 K.

II klasa w innych miastach dla połowy ogółu posad 2.300 K, dla drugiej połowy 2.100 K.

W przypadkach na szczególne uwzględnienie zasługujących, może Rada szkolna krajowa za zgodą Wydziału krajowego przesunąć miejscowości do wyższej klasy płac nauczycielskich.

B) Wynagrodzenie nauczyciela tymczasowo ustanowionego oznacza Rada szkolna krajowa, nie może ono jednak:

wi takiemu nie należy się zwrot kosztów przeniesienia.

Art. 11.

A) Roczne płace nauczycieli szkół ludowych publicznych dzielą się na następujące kategorie:

I. W szkołach pospolitych:

a) W miastach rządzących się własnym statutem dla połowy posad w każdym mieście 2.300 K, a dla drugiej połowy posad 2.100 K.

b) We wszystkich innych miejscowościach w kraju:

50% posad 1.200 K

25% posad 1.500 K

20% posad 1.800 K

5% posad 2.100 K.

II. W szkołach wydziałowych osobnych i w klasach wydziałowych połączonych z pospolitemi:

a) W miastach rządzących się własnym statutem dla połowy posad w każdym mieście 2.500 K, a dla drugiej połowy posad 2.300 K.

b) W innych miastach dla połowy ogółu posad 2.300 K, a dla dla drugiej połowy posad 2.100 K.

B) Wynagrodzenie nauczyciela tymczasowo ustanowionego oznacza Rada szkolna krajowa, nie może ono jednak:

a) dla nauczyciela, który złożył egzamin kwalifikacyjny do szkół wydziałowych, wynosić mniej niż 1.100 Kor.

b) dla nauczyciela, który złożył egzamin dojrzałości i kwalifikacyjny do szkół pospolitych, wynosić mniej niż 1.000 K.

c) dla nauczyciela, który złożył egzamin dojrzałości do szkół ludowych, lub egzamin kwalifikacyjny za dyspensą od egzaminu dojrzałości, wynosić mniej niż 800 koron,

d) dla nauczyciela pomocniczego bez kwalifikacji wynosić mniej niż 500 Kor.

Wynagrodzenie nauczyciela tymczasowego nie może zaś przewyższać pobo-

a) dla nauczyciela, który złożył egzamin dojrzałości i kwalifikacyjny, wynosić mniej niż 900 koron,

b) dla nauczyciela, który złożył egzamin dojrzałości, oraz dla nauczyciela, który złożył egzamin kwalifikacyjny za dyspensą od egzaminu dojrzałości, wynosić mniej niż 700 K,

c) dla nauczyciela pomocniczego bez kwalifikacji wynosić mniej niż 500 K.

Wynagrodzenie nauczyciela tymczasowego nie może zaś przewyższać poborów nauczyciela stałego, którego miejsce nauczyciel tymczasowy zastępuje.

rów nauczyciela stałego, którego miejsce nauczyciel tymczasowy zastępuje.

Art. 12.

Przy posuwaniu nauczycieli do płac wyższych w obrębie każdej klasy uwzględnić należy obok czasu służby, zachowania się i aplikacyi nauczyciela okoliczność, że nauczyciel obarczony jest rodziną.

Do płacy najwyższej w klasie II. i III. płac posunięci być mają przedewszystkiem nauczyciele szkół o pięciu lub więcej klasach, którzy posiadają egzamin kwalifikacyjny do szkół wydziałowych.

Art. 12.

Stali nauczyciele w obrębie każdej kategorii tworzą osobne etaty w każdym z miast rządzących się własnym statutem, podobnież w miejscowościach wymienionych w art. 11 pod I. b) i II. b)

Etaty nauczycieli w miastach rządzących się własnym statutem układa według policzalnych do emerytury lat służby w zawodzie nauczycielskim i utrzymuje w ewidencji odnośna miejska Rada szkolna okręgowa, etaty zaś dla reszty miejscowości c. k. Rada szkolna krajowa.

Posuwanie nauczycieli do płac wyższych w obrębie każdego etatu jest rzeczą Rady szkolnej krajowej która uwzględnić przytem obok czasu służby, zachowania się i aplikacyi nauczyciela, okoliczność, czy jest on obarczony rodziną.

Do płacy najwyższej w etacie wymienionym w art. 11 pod I. b) mają być posuwani przedewszystkiem nauczyciele szkół o pięciu lub więcej klasach, którzy posiadają egzamin kwalifikacyjny do szkół wydziałowych.

Art. 13.

Oprócz płacy przyznaje Rada szkolna krajowa nauczycielom stałym na przedstawienie Rady szkolnej okręgowej z funduszu szkolnego krajowego doda-

Art. 13.

Oprócz płacy przyznaje Rada szkolna krajowa nauczycielom stałym na przedstawienie Rady szkolnej okręgowej z funduszu szkolnego krajowego dodatek pięć-

tek pięcioletni za każde pięć lat nienagannej i skutecznej służby, licząc od dnia stałej nominacji przy publicznych szkołach ludowych.

Rok lub lata służby nieskutecznej lub nagannej nie będą wliczane do lat uprawniających do przyznania dodatku pięcioletniego. Lata służby w ten sposób potrącić się mające oznaczone być mają w każdym przypadku przy służbie nagannej orzeczeniem Rady szkolnej krajowej, skazującym nauczyciela na karę dyscyplinarną, a przy nieskuteczności służby, orzeczeniem Rady szkolnej okręgowej, opierającym się na wizytacji szkoły co najmniej dwukrotnej w ciągu jednego roku i stwierdzającym, że nieskuteczność służby nastąpiła z winy nauczyciela.

Dodatek pięcioletni przyznany być może najwięcej sześć razy i wynosi za pierwsze dwa pięciolecia (po 5 i 10 roku służby) po 100 K, za następne dwa pięciolecia (po 15 i 20 roku służby) po 150 K, za ostatnie dwa pięciolecia (po 25 i 30 roku służby) po 200 K.

Dodatki pięcioletnie, zapadłe przed wejściem w życie niniejszej ustawy, mają być utrzymane według postanowień ustaw wówczas obowiązujących, jednak podwyższone stosownie do postanowień niniejszej ustawy.

W razie nadania posady w szkołach galicyjskich nauczycielowi, zajmującemu posadę w innem królestwie lub kraju koronnym, w Radzie państwa reprezentowanym, należy mu policzyć stosownie do powyższych postanowień, lata służby stałej spędzonej na poprzednich posadach, do wymiaru dodatków pięcioletnich, o ile w owym kraju bywa przestrzegana pod tym względem zasada wzajemności.

Art. 16.

Każdemu stałemu dyrektorowi, stałemu kierownikowi szkoły, tudzież nauczycielowi szkoły jednoklasowej, należy

ciocioletni za każde pięć lat nienagannej i skutecznej służby, licząc od dnia stałej nominacji przy publicznych szkołach ludowych.

Rok lub lata służby nieskutecznej lub nagannej nie będą wliczane do lat uprawniających do przyznania dodatku pięcioletniego. Lata służby w ten sposób potrącić się mające oznaczone być mają w każdym przypadku przy służbie nagannej orzeczeniem Rady szkolnej krajowej, skazującym nauczyciela na karę dyscyplinarną, a przy nieskuteczności służby, orzeczeniem dyscyplinarnem Rady szkolnej okręgowej, opierającym się na wizytacji szkoły co najmniej dwukrotnej w ciągu jednego roku i stwierdzającym, że nieskuteczność służby nastąpiła z winy nauczyciela.

Dodatek pięcioletni przyznany być może najwięcej sześć razy i wynosi każdy (po 5, 10, 15, 20, 25 i 30 roku służby) po 200 K. rocznie:

Dodatki pięcioletnie, zapadłe przed wejściem w życie niniejszej ustawy, mają być utrzymane według postanowień ustaw wówczas obowiązujących, jednak podwyższone stosownie do postanowień niniejszej ustawy.

W razie nadania posady w szkołach galicyjskich nauczycielowi zajmującemu posadę w innem królestwie lub kraju koronnym, w Radzie państwa reprezentowanym, należy mu policzyć, stosownie do powyższych postanowień, lata służby stałej spędzonej na poprzednich posadach, do wymiaru dodatków pięcioletnich, o ile w owym kraju bywa przestrzegana pod tym względem zasada wzajemności.

Art. 16.

Każdemu stałemu dyrektorowi, stałemu kierownikowi szkoły, tudzież nauczycielowi szkoły jednoklasowej, należy

się stosowne wolne mieszkanie, ile możliwości w budynku szkolnym.

W braku takiego mieszkania należy się im z funduszu szkolnego miejscowego wynagrodzenie, którego wysokość oznaczy Rada szkolna okręgowa w każdym poszczególnym przypadku, porozumiawszy się ze stronami obowiązany do dostarczenia mieszkania nauczycielowi.

Wszyscy inni nauczyciele stali pobierają dodatek na mieszkanie wynoszący:

a) przy pierwszej klasie płac 500 K. dla nauczycieli, 300 K. dla nauczycielek, tak w szkołach wydziałowych, jakoteż w pospolitych;

b) przy drugiej klasie płac 400 K. dla nauczycieli, 250 K. dla nauczycielek, tak w szkołach wydziałowych, jakoteż w pospolitych;

c) przy trzeciej klasie płac 300 K. dla nauczycieli, 200 K. dla nauczycielek,

d) przy czwartej klasie płac 200 K. dla nauczycieli, 100 K. dla nauczycielek.

Jeżeli jednak zabudowania gminy, graniczącej z miastem zaliczonem do I. i II. klasy płac nauczycielskich, stanowią dalszy bezpośredni ciąg zabudowań miejskich, to nauczycielom takiej gminy przyznany będzie wyższy dodatek na mieszkanie, a mianowicie:

a) w gminach graniczących ze Lwowem i Krakowem 400 K. nauczycielowi, 250 K. nauczycielce,

b) w gminach graniczących z miastem, zorganizowanem na podstawie ustawy krajowej z dnia 13. marca 1889 Dz. u. kr. Nr. 24., 300 K. nauczycielowi, a 200 K. nauczycielce.

Rada szkolna krajowa, po wysłuchaniu Wydziału krajowego, oznaczy gminy, które podpadają pod to określenie.

Czy tymczasowemu dyrektorowi lub kierownikowi szkoły ma być przyznane mieszkanie, czy też wynagrodzenie za mieszkanie i w jakiej wysokości, orzeka Rada szkolna okręgowa w każdym po-

się stosowne wolne mieszkanie, ile możliwości w budynku szkolnym.

W braku takiego mieszkania, należy się im z funduszu szkolnego miejscowego wynagrodzenie, którego wysokość oznaczy Rada szkolna okręgowa w każdym poszczególnym przypadku, porozumiawszy się ze stronami obowiązany do dostarczenia mieszkania nauczycielowi.

Wszyscy inni nauczyciele stali pobierają dodatek na mieszkanie wynoszący:

a) w miastach rządzących się własnym statutem 500 K. dla nauczycieli, 300 K. dla nauczycielek, tak w szkołach wydziałowych, jakoteż w pospolitych;

b) w miastach podlegających ustawie gminnej z dnia 13. marca 1889 Dz. u. kr. Nr. 24, 400 K. dla nauczycieli, 250 K. dla nauczycielek, tak w szkołach wydziałowych, jakoteż w pospolitych;

c) we wszystkich innych miejscowościach w kraju 300 K. dla nauczycieli, 200 K. dla nauczycielek, tak w szkołach wydziałowych, jakoteż w pospolitych.

Jeżeli jednak zabudowania gminy graniczącej z miastem Lwowem lub Krakowem, stanowią dalszy bezpośredni ciąg zabudowań miejskich, to nauczycielom takiej gminy przyznany będzie wyższy dodatek na mieszkanie, a mianowicie 400 K. nauczycielowi, 250 K. nauczycielce.

Rada szkolna krajowa, po wysłuchaniu Wydziału krajowego oznaczy gminy, które podpadają pod to określenie.

Czy tymczasowemu dyrektorowi lub kierownikowi szkoły ma być przyznane mieszkanie, czy też wynagrodzenie za mieszkanie i w jakiej wysokości, orzeka Rada szkolna okręgowa w każdym po-

szczególnym wypadku, porozumiawszy się ze stronami obowiązani do dostarczenia mieszkania, nauczycielowi.

Wszyscy inni nauczyciele tymczasowi, o ile nie mają wolnego mieszkania w budynku szkolnym, pobierają dodatek na mieszkanie wynoszący 10% ich wynagrodzenia.

Art. 36.

Do zawarcia ślubów małżeńskich przez nauczycielkę w ogóle i przez nauczyciela, nie mającego stałej posady, potrzeba przyzwolenia Rady szkolnej okręgowej. Śluby, zawarte bez takiego przyzwolenia, uważane będą za dobrowolne zrzeczenie się posady.

Nauczycielkom, które po wejściu w życie ustawy tej wyjdą za mąż, potrąconą będzie od płacy ich względnie wynagrodzenia, pobieranego w czasie służby, 10% opłata do funduszu szkolnego krajowego.

Z opłat tych Rada szkolna krajowa pokrywać będzie wynagrodzenia nauczycielek nadetatowych, przeznaczonych do zastępowania nauczycielek chorych i urlopowanych.

Art. 40.

Stały nauczyciel, który nie wysłużył jeszcze lat dziesięciu, nie ma prawa do emerytury. Przy uwolnieniu od służby z przyczyn wymienionych w art. 34. otrzyma odprawę, równającą się połowie poborów obliczonych podług art. 39., jeżeli nie wysłużył trzech lat; poborom rocznym, jeżeli wysłużył trzy do sześciu lat; poborom półtora rocznym, jeżeli wysłużył lat sześć.

Po wysłużonych dziesięciu latach otrzymuje emeryt 10/40 części, a za każdy

szczególnym przypadku, porozumiawszy się ze stronami obowiązani do dostarczenia mieszkania nauczycielowi.

Wszyscy inni nauczyciele tymczasowi, o ile nie mają wolnego mieszkania w budynku szkolnym, pobierają dodatek na mieszkanie, wynoszący 10% ich wynagrodzenia.

Art. 36.

Do zawarcia ślubów małżeńskich przez nauczycielkę w ogóle i przez nauczyciela nie mającego stałej posady, potrzeba przyzwolenia Rady szkolnej okręgowej. Śluby, zawarte bez takiego przyzwolenia, uważane będą za dobrowolne zrzeczenie się posady.

Nauczycielkom, które po wejściu w życie ustawy krajowej z dnia 11. czerwca 1905 dz. u. kr. Nr. 49. wyszły za mąż, potrąconą będzie od płacy ich, względnie wynagrodzenia, pobieranego w czasie służby, 10% opłata do funduszu szkolnego krajowego.

Opłata ta odpada z chwilą rozwiązania małżeństwa, lub sądowego rozdziału związku małżeńskiego nauczycielki od stołu i łoża na czas tego rozdziału.

Z opłat tych Rada szkolna krajowa pokrywać będzie wynagrodzenia nauczycielek nadetatowych, przeznaczonych do zastępowania nauczycielek chorych i urlopowanych.

Art. 40.

Stały nauczyciel, który nie wysłużył jeszcze lat dziesięciu, nie ma prawa do emerytury. Przy uwolnieniu od służby z przyczyn wymienionych w art. 34. otrzyma odprawę, równającą się połowie poborów obliczonych podług art. 39., jeżeli nie wysłużył trzech lat; poborom rocznym, jeżeli wysłużył trzy do sześciu lat; poborom półtora rocznym, jeżeli wysłużył lat sześć.

Po wysłużonych dziesięciu latach otrzymuje emeryt 10/40 części, a za każdy

rok dalszy jeszcze $\frac{1}{40}$ część poborów obliczonych jak wyżej.

Ułamki roku, przekraczające 6 miesięcy, liczą się w tym razie za cały rok.

Nauczyciel do dalszej służby niezdolny, otrzymuje pełną emeryturę po wysłużonych 35 latach, a jeśli ukończył lat 60 życia, już po wysłużonych 30 latach służby.

Nauczyciel stały, który w czasie służby stracił wzrok lub słuch, albo popadł w chorobę umysłową, tudzież nauczyciel, który z powodu wykonywania obowiązków nauczycielskich lub niezawnionego ciężkiego kalectwa stał się zupełnie niezdolnym do pełnienia służby, otrzyma $\frac{10}{40}$ poborów obliczonych jak wyżej jako emeryturę, choćby 10 lat nie wysłużył.

Emerytura nauczyciela, który, przechodząc w stan spoczynku, niezdolnym jest do wszelkiego zarobkowania, nie może wynosić mniej niż 500 koron rocznie.

Art. 44.

Wdowa po nauczycielu, który w chwili zgonu nie miał jeszcze prawa do emerytury, otrzyma odprawę równającą się jednej trzeciej ostatnich jego poborów, obliczonych według art. 39.

Wdowa po nauczycielu, który w chwili zgonu miał prawo do emerytury, otrzyma pensję wdowią, wynoszącą jedną trzecią część ostatnich jego poborów wliczalnych do emerytury.

Pensya ta nie może mniej wynosić niż 400 koron, pensya wdowy po nauczycielu zmarłym w stanie spoczynku nie może jednak wynosić więcej niż emerytura zmarłego męża.

Art. 49.

Jeżeli żona zmarłego nauczyciela również nie żyje, lub utraciła prawo do pensji wdowiej, wówczas należy się sierotom po nauczycielu pensya sierocińska,

rok dalszy jeszcze $\frac{1}{40}$ część poborów obliczonych jak wyżej.

Ułamki roku, przekraczające 6 miesięcy, liczą się w tym razie za cały rok.

Nauczyciel do dalszej służby niezdolny, otrzymuje pełną emeryturę po wysłużonych 35 latach, a jeśli ukończył lat 60 życia, już po wysłużonych 30 latach służby.

Nauczyciel stały, który w czasie służby stracił wzrok lub słuch, albo popadł w chorobę umysłową, tudzież nauczyciel, który z powodu wykonywania obowiązków nauczycielskich lub niezawnionego ciężkiego kalectwa stał się zupełnie niezdolnym do pełnienia służby, otrzyma $\frac{10}{40}$ poborów obliczonych jak wyżej jako emeryturę, choćby 10 lat nie wysłużył.

Emerytura nauczyciela, który przechodząc w stan spoczynku, niezdolnym jest do wszelkiego zarobkowania, nie może wynosić mniej niż 600 koron rocznie.

Art. 44.

Wdowa po nauczycielu, który w chwili zgonu nie miał jeszcze prawa do emerytury, otrzyma odprawę równającą się jednej trzeciej ostatnich jego poborów, obliczonych według art. 39.

Wdowa po nauczycielu, który w chwili zgonu miał prawo do emerytury, otrzyma pensję wdowią, wynoszącą jedną trzecią część ostatnich jego poborów wliczalnych do emerytury.

Pensya ta nie może mniej wynosić niż 500 koron, pensya wdowy po nauczycielu zmarłym w stanie spoczynku nie może jednak wynosić więcej niż emerytura zmarłego męża.

Art. 49.

Jeżeli żona zmarłego nauczyciela również nie żyje, lub jeżeli utraciła prawo do pensji wdowiej, wówczas należy się sierotom po nauczycielu pensya sierocińska,

wynosząca dla każdego dziecka 120 K rocznie, a na wszystkie dzieci razem najwyżej 400 koron.

Pensya ta sierocińska przyznana będzie dzieciom po nauczycielu w zamian za dodatek, który matka ich pobierała na ich wychowanie z chwilą śmierci matki.

Art. 52.

Nauczycielom, którzy w chwili wejścia w życie tej ustawy na mocy ustaw poprzednich z dn. 2. maja 1873 Dz. u. kr. Nr. 251. i z dnia 1. stycznia 1889 Dz. u. kr. Nr. 16. pobierają emeryturę, podwyższa się tę emeryturę do kwoty 300 K., o ile jej w tej wysokości nie pobierają a niezdolni są do wszelkiego zarobkowania.

Podwyższenie to otrzymają tylko te nauczycielki emerytowane, które w chwili wejścia w życie tej ustawy nie są zamężne.

Wdowom po nauczycielach, które w chwili wejścia w życie tej ustawy na mocy ustaw poprzednich z dnia 2. maja 1873. Dz. u. kr. Nr. 251 i z dnia 1. stycznia 1889 Dz. u. kr. Nr. 16. pobierają pensję wdowią, podwyższa się pensję do kwoty 240 K, o ile jej w tej wysokości

wynosząca dla każdego dziecka 140 K a na wszystkie dzieci razem najwyżej 480 koron rocznie.

Pensya ta sierocińska przyznana będzie dzieciom po nauczycielu w zamian za dodatek, który matka ich pobierała na ich wychowanie z chwilą śmierci matki.

Gdyby jednak suma normalnych dodatków na wychowanie, któreby się były należały matce, przekraczała kwotę pensyi sierocej, natenczas asygnuje się zwyczajną jako dodatek do pensyi sierocej wedle głów, a to w ten sposób, że w miarę wystąpienia jednego dziecka z uprawnienia do poboru dodatku na wychowanie, odpada kwota przypadającego na nie dodatku na wychowanie, a to dopóty, dopóki owa zwyczajka całkiem nie zniknie i pozostanie tylko pensya sieroca w pełnej kwocie.

Pensya sierocińska wraz z dodatkiem nie może w żadnym razie przewyższać należacej się pensyi wdowiej.

Art. 52.

Nauczycielom, którzy w chwili wejścia w życie tej ustawy, na mocy ustaw poprzednich z dnia 2. maja 1873 Dz. u. kr. Nr. 251, z dnia 1. stycznia 1889 Dz. u. kr. Nr. 16. i z dnia 11. czerwca 1905 Dz. u. kr. Nr. 73. pobierają emeryturę, podwyższa się tę emeryturę w stosunku do pborów, jakie by byli uzyskali, gdyby się doczekali w czynnej służbie wejścia w życie ustawy krajowej z dnia 25. maja 1907 Dz. u. kr. Nr. 49. o stosunkach prawnych nauczycieli w publicznych szkołach ludowych.

Takie samo podwyższenie emerytury otrzymają tylko te nauczycielki emerytowane, które w chwili wejścia w życie tej ustawy nie są zamężne.

Wdowom po nauczycielach, które w chwili wejścia w życie tej ustawy, na mocy ustaw poprzednich z dnia 2. maja 1873 Dz. u. kr. Nr. 251., z dnia 1. stycznia 1889 Dz. u. kr. Nr. 16. i z dnia 11. czerwca 1905 Dz. u. kr. Nr. 73. pobierają pensję wdowią oraz dodatki na wycho-

nie pobierają, a dodatek na wychowanie dzieci na każde dziecko do kwoty 80 K, a do kwoty najwyżej 240 K na wszystkie dzieci razem.

Sierotom po nauczycielu lub nauczycielce, których ojciec i matka nie żyją, a które w chwili wejścia w życie tej ustawy pobierają pensję sierocińską, podwyższa się tę pensję do kwoty 120 K na jedną sierotę, a do kwoty najwyżej 400 K na wszystkie dzieci razem.

Ustanowione w art. 52. ustawy emerytury i pensye wdowie podwyższył Sejm następnie uchwałą z dnia 2. listopada 1908, jak następuje :

I. Nauczycielom i nauczycielkom, którym przyznano emerytury przed wejściem w życie ustawy z dnia 25. maja 1907 Dz. u. kr. Nr. 49., podwyższa się w drodze łaski tę emeryturę do kwoty 500 K, o ile jej w tej wysokości nie pobierają, a niezdolni są do wszelkiego zarobkowania.

Nauczycielom i nauczycielkom, którym emerytura wynosi 500 K i wyżej, podwyższa się w drodze łaski pobory o 5% rocznie.

II. Wdowom po nauczycielach, którym przyznano pensję wdowią przed wejściem w życie ustawy z dnia 25. maja 1907 Dz. u. kr. Nr. 49. podwyższa się w drodze łaski tę pensję do kwoty 400 K.

Wdowom, pobierającym już 400 K i wyżej, podwyższa się w drodze łaski pensję o 5% rocznie.

III. Wstawia się do budżetu kraj. funduszu szkolnego emerytalnego na rok 1909 kwotę 141.876 koron.

Art. 63.

Postanowienia tej ustawy, o których mowa jest o nauczycielu, odnoszą się tak-

wanie dzieci, podwyższa się tę pensję wdowią i ewentualne dodatki na wychowanie dzieci w stosunku do pborów, jakie zmarły mąż jako nauczyciel szkół ludowych byłby otrzymał, gdyby się do czekał w czynnej służbie wejścia w życie ustawy krajowej z dnia 25. maja 1907 Dz. u. kr. Nr. 49. o stosunkach prawnych nauczycieli w publicznych szkołach ludowych.

Sierotom po nauczycielu lub nauczycielce, których ojciec i matka nie żyją, a które w chwili wejścia w życie tej ustawy pobierają pensję sierocińską, podwyższa się tę pensję do kwoty 140 K na jedną sierotę a do kwoty 480 koron rocznie na wszystkie dzieci razem.

Art. 63.

Postanowienia tej ustawy, w których mowa jest o nauczycielu, odnoszą

że do nauczycielek, z wyjątkiem art. 9. ustęp a) i b), art. 16. ustęp czwarty, oraz art. 36, 43 - 49, 52, 54 i 55.

się także do nauczycielek, z wyjątkiem art. 9. ustęp. a) i b), art. 16. ustęp trzeci pod a), b), c) i d), oraz ustęp czwarty pod a) i b) wreszcie art. 36, 43—49, 52, 54 i 55.

§. 2.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie
z dniem

§. 3.

Wykonanie tej ustawy poruczam
Mojemu Ministrowi wyznań i oświaty.
